

IX

1. Sanguszki i Czarneckiego Informacya z Odpowiedzią przeciwko mniemanemu Miastu Czerkassy, oraz Osiadłom Łomorate i Białozor. - str. 38.

2. Konwent Jasnej Góry Częstochowskiej Zakonu S. Pawła contra Antoni Wybranowski, prob. i przeor i cały Konwent Kanoników Regul. Lateraneńskich z Kłobucku. - (jako dublet ad 15036 III 5: II 14 rak usunięto) Romanowa str. 78

3. Zwinogrodzkiej starościny Sołtykowej. Replika na Odpowiedź Branickiego w sprawie Klucza Olchowieckiego uczyniona. - str. 20. K. alb. 6.

4. Wenceslawa Karer i Michała Szperle etc. Wytłumaczenie sprawy - przeciwko Janowi Peitz, kapitanowi i Franciszce z Braunerów tudzież Janowi Gantzowi i Janowi Janaszowi, jubilerowi. - K. alb. 12.

5. Ze strony Jana barona De Brea: Wykład sprawy - przeciwko Feliksowi br. De Dulfus (względem zapłat prowizyi od Komorniego nie zapłaconego na terminach). - str. 10.

6. Memoire Dans l'affaire du baron De Brea avec le Baron De Dulfus. (po polsku i franc.) str. 13.

7. Stroński Andrej. Najjaśniejsza Delegacyo! (= prośba o Dekret Executionis na generale Soldenhoffie) K. alb. 3.

8. Julianny z Ropp... Status causae contra Joannem Henricum Fridericum a Brükken (sprawa spadkowa) K. alb. 13.

9. Z strony Józefa Jerowskiego: Odpowiedź przeciwko Piotrowi Blankowi w sprawie o uznanie Blanka wspólnikiem Büchnera do zakupionej od Jer. przenicy str. 65 + summaryusz manifestów i pozwów w tej sprawie poczynionych. - str. 3.

10. Frankolda Reinh. de Foelkensahm, majora Przełożenie sprawy przeciwko Maur. Jeremu Adamowi de Foelkensahm. - K. alb. 3.

11. Róży z Platerów Strutyńskiej, wdowy i innych Strutyńskiego sukcesorów Replika przeciwko Piechowskiemu, podkom. i Joannie z Korewskich matce. - str. XI.

12. (w tejże sprawie) Status causae. - alb. K. 6

13. Konstanty, Wenceslaw i Stefan Jałowieccy. Status causae. Pozwany Franciszek Michalski. Sprawa względem natury Dóbr Sebutynice. - K. alb. 4.

14. w tejże sprawie: Summarium Documentorum (po łacinie) - K. alb. 2.

15. Franc. Gedeona De Hutten, brata jego Jana i siostry Elżbiety De Kostkul Stan sprawy przeciwko Piotrowi Xiążęciu Kurlandzkiemu. - str. 14.

16 1/2 ~~Proces Wat. Poniatowskiego przeciw Wsi głowni (Litogra)~~

16. Jana Henryka Dyd. de Brünken, ~~[illegible]~~ Przedłożenie sprawy przeciwko Julianny z Koppów Brüncken. (patrz 8.) — K. nlb. [illegible]

17. Z strony Żydków starozakonnych Prozba do General. Konfederacyi z tłumaczeniem interesu. (o usunięcie Exekucyi) — str. 18.

18. Salomei z Brzozowskich Sołtykowej Stan sprawy przeciwko Fr. Xaw. Branickiemu, Franc. Wikt. z Worowieckich Jabłonowskiej i sukcessorom Jabłonowskiego: K. nlb.

19. Kaim. Młodeckiego: Stan sprawy kryminalnej — K. nlb. 2.

20. Thelesphorus Billewicz (uti advocatus). Inclytum C. R. Judicium! (W sprawie Cecylii z Wałkanowskich i Filipa Lichockich.) — K. nlb. 6.

21. Blank contra Józef Jeroński (patrz 9.). Porząd sprawy. — K. nlb. 1

22. Joanny z Kurowskich Pichowskiej i małż. Status causae contra Rosam de Plater Strutyńska (~~[illegible]~~ patrz 11.) — K. nlb. 6.

23. Nestora Kaz. Sapiehy Remanifest na zaskarżenia Syżony z hrabiów Lecrów Sapieżyny zrany szcz. 1785. — K. nlb. 4.

24. Franc. Xaw. Branickiego Odpowiedź na Stan sprawy Salomei z Brzo. Sołtykowej (patrz: 18.) — str. 40

25. Replika z strony sukcessorów Jaświeckich przeciw Franciszkowi Michalskiemu. (patrz

26. Rachunek do procesu 4.) — K. 2

Brauner

STAN SPRAWY.

Urodzonego Franciszka Gedeona de Witten Podkomorzego Jego Krolewskiey Mości, swym tudzież Brata swego Jana, i Filippiny Elżbiety de Koskul z domu de Witten Siostry swey rodzonych Jmieniem czyniącego Powoda.

Przeciwko Jaśnie Wielmożnemu Piotrowi Xiążęciu Kurladzkiemu i Semigallii pozwanemu.

✲✲

JEZELI te umowy, ktore tylko zawieraiącym oneż wzaiemną korzyść przynoszą, niewzruszenie zachowywanemi bydź powinny, zdaie się iż tym Prawa nie rownie dzielnieyszą moc przyznały od ktorych utrzymania wielu Osob uszczęśliwienie zależy. Jako albowiem Prawo tym doskonalsze iest, im powszechnieysze dobro, z ustaw iego wynika, tak każda umowa tym większey wagi od władzy Prawodawczey nabiera, im bardziey skutki iey uiszczaią zamiary Prawa. Takiego to gatunku umowy przez Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego nadwerężenie, iest materyą Sprawy ninieyszey, o ktorey okolicznościach nadewszystko Sąd Waszey Krolewskiey Mości Pana Naszego Miłościwego uwiadomić należy.

W tym czasie gdy Dobra Xiążęcia Kurlandzkiego z rozkazu Dworu Peterzburskiego sekwestrowanemi zostały, Urodzony Krzysztof de Witten Generał w Woysku Rossyiskim otrzymał z łaski Nayiaśnieyszey Elżbiety Imperatorowey Rossyiskiey Kontrakt arendy Dobr Grynhoffskich z ktorych Summę 1842 Talerow co Rok za kwitami Kancellaryi Dworu Rossyiskiego w Mitawie znayduiącey się, opłacać obowiązał się. *Czytam kontrakt arendy Nro. 1mo.*

Chociaż w tym początkowym kontraktu arendownego opisie pięcioletni tylko czasu przeciąg arendy iest naznaczony, z dalszey iednak iego osnowy rzecz widoczna, iż dobroczynność Nayiaśnieyszey Imperatorowey Elżbiety dla zasłużonego Krzysztofa de Witten, do iego Potomkow rozciągnioną została, tym wyraźnym zabespieczeniem, iż po upłynionym czasie Arendy bądź samemuż Krzysztofowi de Witten

bądź iego Sukcessorom dalsze Arendowne dzierżenie dozwolonym zostanie; w słowach = E contrario neque dominus Arendator, neque hæredes ejus durantibus concessis annis Arendæ, in Arenda turbari, sed potius circa illam quamdiu concessis non contra agitur tueri; eidem, vel heredibus suis etiam Præfectura elapsis annis Arendæ si ulterius in Arendam concederetur pro adinventa dispositione præ aliis iterum in Arendam relinqui debet = Na mocy tego kontraktu posiadał Urodzony niegdy Krzysztof de Witten Dobra Grynhoffskie aż do uwolnienia onych z pod Rossyiskiego sekwestru. Ta zaś ciągła przez przeciąg lat osimnastu Possessya iest niewątpliwym dowodem, iż Kontrakt Arendy po upłynionym czasie lat pięciu kończyć się nie był powinien, lecz owszem Sukcessorom Urodzonego Wittena służyć miał, dopokiby Dworowi Rossyiskiemu, inaczey dobrami temi rozrządzać niezdało się.

Aleź nietylko w tym Kontrakcie ostrzeżona iest bezsprzeczna dla Sukcessorow Wittenowskich Dobr Grynhoffskich Possessya, okażą oni przed Sądem Waszey Krolewskiey Mości Pana Naszego Miłościwego dostateczniey szą ieszcze Prawa swoiego zasadę. Okażą Konwencyą w Roku 1762 Dnia 5 Sierpnia w Peterzburgu między Nayiaśnieyszą Imperatorową szczęśliwie dziś Panuiącą Katarzyną II. a JW. niegdy Ernestem Janem Bironem Xiążęciem Kurlandzkim zaszłą, mocą ktorey wszyscy Arendowni w czasie Sekwestru Dobr Xiążęcia Kurlandzkiego Possessorowie, przy Prawie od Dworu Rossyiskiego im nadanym zachowanemi zostali, i tego Prawa bezprzeszkodne używanie iest im zabespieczone, w Artykule 6tym Konwencyi, ktory czytam = Ducales Præfecturas & Prædia, quas Dominus Supremus Belli Dux, & Gubernator Generalis Rygensis de Broune Liberique Supremi Excubiarum Præfecti Vulneribus suis exanimati de Manteufel Zoege in Arendæ tenent Possessione, priori ad dies vitæ, posterioribus autem usque ad expirationem termini Arendæ, absque ulla pæcuniarum Arendæ persolutione conced ; porro illis quibus a parte Imperiali Russica in Præfecturis Prædiisque Ducalibus Arendis jam jam prospectum est in Possessione earundem eam ad rationem prout tempore Sequestri fuit inturbati conservari debent, ad eos etiam ad possibilitatem reflecti debet, qui in posterum ab Aula Imperiali Russica ad obtinendas Arendas quasdam commendabuntur. =

Dopoki nadgrodzeni przez Dwor Rossyiski Xięstwa Kurlandzkiego Obywatele dzierżyli Dobra takowe za kontraktami Dworu tego, dopoty trwałość Possessyi upewnioną im była, lecz gdy te Dobra do własności JW. Xiążęcia Kurlandzkiego Oyca dziś Panuiącego powrocić miały, trzeba było nowego dla Possessorow Arendownych zabespieczenia. Obmyśliła im to troskliwa Dworu Rossyiskiego do-

broczynność, iey dziełem ieſt dopiero namieniona Konwencya, która niezawodną Sprawy nininieyſzey zdaie ſię bydź zaſadą. Przy tey złożeniu doſyć ieſt dowieść, że w czaſie Sekweſtru Dobr Xiążęcych Familia Wittenowſka była w Arendowney Staroſtwa Grynhoffſkiego Poſſeſſyi, żeby o nieſprawiedliwości popełnioney, i nadwerężeniu uroczyście zaſzłey ugody JW. Xiążęcia Kurlandzkiego przekonać.

Przeświadczonym ieſt zapewne Xiążę Jegomość, iak znaczne z łaſki Nayiaśnieyſzey Imperatorowy Jeymości dla Xiążęcia Oyca JegoErneſta Jana wypłynęły korzyści, ſtarania o przywrocenie doſtoyności Xiążęcey, uwolnienie z Sekweſtru Dobr Allodyalnych, były to pobudki dość znaczne do przyięcia obowiązkow w Konwencyi 1762 Roku opiſanych koniecznie pociągaiące, dla tego też ie JW. niegdy Xiążę Jan Erneſt, nietylko ſam przy oświadczeniu winney wdzięczności przyiął, lecz owſzem, że przez Jego Potomkow zachowywanemi będą zaręczył. *Czytam początkową Konwencyi oſnowę* = Dei Gratia Nos Erneſtus Joannes &c. Notum teſtatumque ſit hiſce. Poſtquam Sereniſſima, ac Potentiſſima Imperatrix & Authocratrix totius Ruſſiæ Catharina II. ex Imperiali Clementia puroque Juſtitiæ amore Nobis ad obtinendum uſum fructum, & Poſſeſſionem detentorum Ducatuum Noſtrorum, ſummam gratiam, Præſidium & Protectionem largiri, noſtra quoque ſub Summæ ejuſdem Sequeſtro exiſtentia Bona Allodialia pro noſtra reſpectuoſiſſima, & nunquam obliviſcenda gratiſſimaque recognitione nobis reſtituere dignata ſit. Ideo nos hiſce pro Nobis, & Feudalibus Succeſſoribus Noſtris omnibus contra Imperium Ruſſiæ fortaſſe formandis prætenſionibus qualeſcunque ſint Soleniſſime renonciari voluimus ſpondemus, idcirco ac pollicemur quoque pro Nobis Feudalibuſque Succeſſoribus noſtris, Puncta ſequentia Sancte, & inviolabiliter obſervare. =

Po takuroczyſtym Warunkow w Konwencyi tey umieſzczonych przyięciu, coż przeſtąpienie iednego z nayiſtotnieyſzych uſprawiedliwić może? Czyliż obowiązki przyięte przez Oyca na ſiebie i ſwych Potomkow, Prawem być niepowinny dla Syna? Czyliż nakoniec Dobrodzieyſtwa Nayiaśnieyſzey Imperatorowy Roſſyiſkiey zaſłużonym Obywatelom Kurlandzkim, Konwencyą tą zabeśpieczone bezſkutecznemi ſtać ſię maią, dla tego, że JW. Xiążę Jegomość Kurlandzki, lubo właſnym intereſſem pobudzany do dobrze czynienia Obywatelom Kraiu ſwego, wzbrania ſię woli Oyca ſwego dopełnić.

Trudno ieſt wyłamywać ſię z ſwych obowiązkow gdy niechęć ich pełnienia żadną ſłuſzną przyczyną, nie ieſt poparta.

Przekonanemu o tey prawdzie JW. Xiążęciu Kurlandzkiemu, niezoſtał inny ſpoſob wyłamania ſię od obowiązkow konwencyi, iak

w utaieniu iey przed osobami ktorym służyła, a ktoreby o przestąpienie iey skarżyć się mogły; dopiero gdy w Roku 1783 Dwor Rossyiski potrzebą uprzątnienia przeszkod zatrudniaiących Handel Poddanych Kraiu swego z Xięstwem Kurlandzkim, do odnowienia dawnieyszych Traktatow i Konwencyi nakłonionym został, dopiero w ten czas Konwencya 1762 Roku przyszła do wiadomości powszechney.

Uwiadomiony z iey opisow Urodzony Franciszek de Witten o Prawie do Arendy Dobr Grynhoffskich familii swoiey służącym, przeświadczony o bezprawiu ktore odięciem Matce iego possessyi Dobr tych w Roku 1765 dopełnione zostało, udał się z prożbą do Nayiaśnieyszey Imperatorowy Rossyiskiey aby do Praw oycu swemu służących mocą rzeczoney konwencyi przywroconym mogł zostać.

Uznała Nayiaśnieysza Imperatorowa Rossyiska słuszność tey prożby, a chcąc ią widzić niezawodnie uskutecznioną zaleciła iey dopełnienie Listem z rozkazu swego do Dworu Kurlandzkiego pisanym *Czytam ten List No. 6.* (*B.*)

Gdyby Powodztwo Urodzonego de Witten nie miało nad ten list inney zasady, niepowinnoby od JWielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego być uważane za materyą sporom Prawnym podległą, skoro albowiem konwencya iasnym to ustanowiła wyrazem że = ad eos etiam ad possibilitatem reflecti debet, qui in posterum ab Aula Imperiali Russica ad obtinendas Arendas quasdam comendabuntur = Zatym choćby ani oyciec, ani nikt z Przodkow Urodzonego de Witten nie był podczas sekwestru w possessyi Dobr Grynhoffskich, tedy on do niey przywroconym zostać powinien iako ten ktorego Nayiaśnieysza Imperatorowa Rossyiska Jaśnie Wielmożnemu Xiążęciu Kurlandzkiemu zaleca, mocą nieporuszenie trwać powinney konwencyi.

Coż dopiero o gatunku ważności Prawa iego rozumieć, gdy to, i na zasługach oyca i na possessyi w czasie sekwestru i na zaleceniu nakoniec Dworu Rossyiskiego iest zasadzone.

Nie-

(*B.*) „ List WJPana Hrabi Ostermana Podkanclerzego Państwa Rossyi„ skiego do JPana Barona de Mestmacher Ministra Dworu Rossyi„ skiego w Mitawie.

„ Syn niegdy w służbie naszey zostaiącego Generała Majora „ Barona de Witten Pretensye swoie do J. O. Xiążęcia Imci Kurlandz„ kiego tu przełożył. Miałem honor opisanie tychże przez Posta Je„ go Cesarskiey Mości Hrabiego Cobentzel mnie kommunikowane Nay„ iaśnieyszey Imperatorowy Jeymości oddać. Gdy Nayiaśnieysza Im„ peratorowa do prożby JPana Barona de Witten przychylić się ra-

Niebaczyć na te dwie gruntowne podpory powodztwa Urodzonego de Witten byłoby iedno co znosić uroczyście zawartą na zawsze przyiętą i przez Nayiaśnieyszą Imperatorową względem Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego skutkowaną konwencyą. Lecz czyliż ta wzruszoną zostać może dla tego iż ią Jaśnie Wielmożny Xiążę Kurlandzki względem familii Wittenowskiey przestąpił? Czyli dla tego za mniey ważną poczytaną bydźby powinna że przez nią więcey osobom niż samemu Xiążęciu Kurlandzkiemu Prawo dobrego mienia iest zaręczone?

Niebył w ow czas tak żywo Jaśnie Wielmożny niegdy Xiążę Jan Ernest sobie samemu życzliwym, iżby mu przykro było Arenduiących za kontraktami Dworu Rossyiskiego Dobra swoie stołowe Obywateli Kurlandzkich przy ich dzierżeniu, i użytkach zostawić, zabespieczył ie owszem dziełem uroczyście trwać maiącey umowy, do ktorey dotrzymywania obowiązał swoich następcow. Jakimże tedy Prawem Jaśnie Wielmożnemu Xiążęciu dziś Panuiącemu Piotrowi godzi się wyłamywać z tych obowiązkow o ktorych skuteczne zachowywanie naydalsi Potomkowie iego Xiążęta Kurlandzcy troskliwemi bydź muszą. Każdy z nich dostępuiąc dostoyności Xiążęcey i Dobr do niey przywiązanych dzierżenia, będzie tym samym powinien obowiązki z ich używaniem ziednoczone wypełniać. Od tych pełnienia sam tylko Dwor Rossyiski Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego i iego Następcow wolnym uczynić może, bo obowiązki włożone na niego przez nastąpioną z tymże Dworem konwencyą bez uchylenia oneyże zniesionemi zostać niemogą. Myślić zaś trudno aby Dwor ten oboiętnym był na wzruszenie dzieła przez ktore nadgrody zasłużonym temuż Dworowi obywatelom Kurlandzkim obwarowane zostały. Czytany owszem list Nayiaśnieyszey Imperatorowy Rossyiskiey do Jaśnie

---

„ czyła, rozkazała mi abym takowe opisanie JWPanu odesłał i zalecił
„ mu, abyś wszedłszy w poznanie interessu tego, z strony swey starania dołożyć nieomieszkał iżby przerzeczony Pan Baron de Witten w sposobie iak nayprzyzwoitszym sprawiedliwego zaspokoienia dostąpił, skończoną tę rzecz pomyślnie dla proszącego widzić tym miley będzie Nayiaśnieyszey Imperatorowy Imości, gdy tenże JPan Baron de Witten iest Siestrzeńcem Cesarsko Rzymskiego Generała Feldmarszałka Lasci, ktory Woyskiem z nami połączonym komenderuie. Z tych powodow niewątpię abyś JWPan w tey okoliczności niemiał troskliwey staranności przyłożyć, zostaię z winnym szacunkiem. Osterman S. Peterzburg d: 13 Januarii 1788 Roku.

Wielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego, pod dniem 13 Stycznia w Roku teraźnieyſzym 1788 piſany, przekonywa iak iednoſtayna była i ieſt Dworu Roſſyiſkiego troſkliwość o utrzymanie tey przeſtąpioney przez Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego konwencyi.

Dopoki tedy Jaśnie Wielmożny Xiążę Jegomość niezłoży w Sądzie ninieyſzym niewątpliwych Dowodow, ktoreby o uwolnieniu go od obowiązkow oney przeświadczać mogły, dopoty to niezawodną będzie prawdą, iż wyzucie Familii Wittenowſkiey z Arendownego Dobr Grynhoffſkich dzierżenia ieſt kary godnym bezprawiem.

Zeby zaś od pożądanego wyroku przywrocenia Urodzonego de Witten do Poſſeſſyi Dobr mu należących nic Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego ochronić niemogło, zaſtanowić ſię należy czyli w Dokumentach Urodzonemu Wittenowi ſłużących nieznayduie ſię iaka wątpliwość, ktoraby uſprawiedliwiała Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego od wyrządzoney mu krzywdy?

Na pierwſze okiem rzucenie zdaie ſię, iż Arenda Dobr Grynhoffſkich na 5 lat tylko Urodzonemu Wittenowi Oycu ſłużyła, ztąd ze ſtrony Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Jegomości może bydź utworzone wnieſienie, iż po pięcioletnim czaſu przeciągu, Dobra te do Dzierżenia właściciela powrocić ſię były powinny. Wnioſek ten, zgodnie z ſłuſznością ku obronie Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Jegomości użytym bydź niemoże. Ten ſam bowiem Kontraktu Arendownego artykuł, ktorym czas zwyczayny Arendom w Xięſtwie Kurlandzkim w pięcioletnim przeciągu ieſt oznaczony, wyraźne w ſobie oſtrzeżenie zawiera, iż = eidem vel hæredibus ſuis etiam Præfectura elapſis Annis Arendæ ſi ulterius in Arendam concederetur pro adinventa diſpoſitione præ aliis iterum in Arendam relinqui debet. = Dla tego to Prawo Arendy nietylko ſamemu Urodzonemu de Witten ale i Sukceſſorom iego ieſt oſtrzeżone, aby po śmierci nawet Urodzonego Krzyſztofa de Witten, Arenda dla Sukceſſorow iego przedłużoną bydź mogła. Jako bowiem pożytki z Arendy tey wynikaiące, nietylko Oycu ale i Sukceſſorom ſłużyły, tak podobnież Prawo żądania, i otrzymywania prolongacyi Arendy rownie tym iak i tamtemu ſłużyło.

W innych Kontraktach Arendownych ktore na czas tylko zwyczayny imieniem Dworu ſwego Pełnomocnik Roſſyiſki wydawał, niemaſz dla Sukceſſorow oſtrzeżoney Poſſeſſyi, i tak gdy tenże Urodzony de Witten Oyciec Kontraktem arendownym Dobra Neuplaten zwane pozyſkał, niedołożono w podobnymże Kontraktu tego Artykule, iż Sukceſſorom Prawo użytkow, lub przedłużenia czaſu Arendy ma ſłużyć. Czytam wypis z Kontraktu na Neuplaten = E contrario Dominus Arendator durantibus ſtipulatis Annis Arendæ, in Arenda non turbari, ſed in

illa potius quamdiu concessis non contra agitur, tueri, eidem quoque prædium hocce Elapsis Annis Arendæ si ulterius in Arendam concederetur juxta cognitionem gestæ dispositionis præ aliis in Arendam concedi debet.

Z roznicy między temi artykułami Arendownych Kontraktow nietylko to wynika, iż Dobra Grynhoff Urodzonemu de Witten Oycu i Sukcessorom rownym Prawem puszczone były, ale i to do uwagi przychodzi, iż te w nadgrodę zasług Oycu były nadane, gdy względy Dworu Rossyiskiego i na dzieci Jego rozciągnionemi zostały. Arenda tych Dobr po śmierci Urodzonego de Witten w Roku 1761 zaszłey Małżonce iego i Sukcessorom przyznana. Possessyą lat 18 przez cały czas Sekwestru nieporuszoną stwierdzona, iest okolicznością dostateczną do przekonania się, iż oznaczenie w pięcioletnim przeciągu czasu Arendy, stosowne iest do osnowy Kontraktom Arendownym zwyczayney, lecz nieznosi Prawa prolongacyi w tymże samym artykule ostrzeżonego.

Podobnież dodatek umieszczony w tymże samym artykule Kontraktu = si ulterius in Arendam concederetur = nieubliża dłuższey nad czas wyrażony trwałości Arendownego dzierżenia, słowa te bowiem umieszczone były dla tego, iż Dwor Rossyiski niechciał ścieśniać zupełney swoiey wolności rozrządzania Sekwestrowanemi Dobrami. Jakoż mocą Prawa Possessyi sobie służącey maiąc wolność Arendowania, miał oraz władzę odbierania ich w swoie dzierżenie. Lecz za ustaniem Possessyi Rossyiskiey do ktorey obowiązek Arendowania Dobr Sekwestrowi podległych istotnie przywiązanym niebył, Dobra te pod warunkami, do Possessyi Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego wrociły się, na ktorych dotrzymaniu ważność Praw samemuż Jaśnie Wielmożnemu Xiążęciu Jegomości służących iest zasadzoną; Przywrocenie do Dobr Allodyalnych i Feudalnych Xiążęcych nienastąpiło iak za przyięciem obowiązku iż ci = quibus a parte Imperiali Russica in Præfecturis Prædiisque Ducalibus Arendis iam iam prospectum est, eam ad rationem prout tempore Sequestri fuit inturbati conservari debent.

Oto iest ułatwienie wszelkich wątpliwości, ktoreby ku usprawiedliwieniu Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego użytemi bydź mogły; a zatym gdy rzeczą dowiedzioną iest, że Urodzony Krzysztoff de Witten i Sukcessorowie iego w czasie Sekwestru Dobr Xiążęcych, w Arendowney Dobr Grynhoffskich zostawali Possessyi, a ta Konwencya między Nayiaśnieyszą Imperatorową Rossyiską Katarzyną II. a Jaśnie Wielmożnym niegdy Ernestem Janem Xiążęciem Kurlandzkim nastąpiona, tymże Sukcessorom, iako w czasie wzwyż wspomnio-

nego Sekweſtru w Arendowney Poſſeſſyi Dobr o ktore rzecz zoſtaiącym niewzruſzenie ieſt zabeśpieczoną. Upraſza Waſzey Krolewſkiey Mości Pana Naſzego Miłościwego Urodzony Franciſzek de Witten Powod ſwym tudzież brata i ſioſtry ſwey rodzonych imieniem, ażeby do Poſſeſſyi Arendowney Dobr Grynhoffſkich bezprawnie onym odiętey eam ad rationem prout tempore Sequeſtri fuit przywroconemi zoſtali. Ze zaś z użytkow od czaſu odebrania im Dobr tych pozbawionemi będąc powrocenia ich dopominać od Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia Kurlandzkiego ſą Prawem upoważnieni, a Dobra Stołowe w Xięſtwie Kurlandzkim Arendom w czaſie Sekweſtru podległe w dwoynaſob ſummę za ktorą były puſzczone Poſſeſſorom Arendownym czyniły, Przeto Urodzony de Witten o przyſądzenie ſobie ſummy 42366 talerow, z użytkami od tey ſummy naypokorniey Waſzey Krolewſkiey Mości Pana Naſzego Miłościwego upraſza.

Druga Część Powodztwa Urodzonego de Witten przeciwko JW. Xiążęciu Kurlandzkiemu podnieſionego ieſt o powrocenie kwoty 1171 Talerow Albertyńſkich, ktorą po dwa razy za iedno pułrocze Arendy Dobr Grynhoffſkich do Skarbu Xiążęcego Urodzona de Witten zapłaciła.

Wiadomo ieſt z Kontraktu Arendy iż Summa nim wyznaczona dwiema Rathami, z ktorych pierwſza na Dzień Swiąt Bożego Narodzenia; druga na S. Jan oſtrzeżona, wypłacaną bydź miała. Urodzona de Witten Generałowa w Woyſku Roſſyiſkim pozoſtawſzy winną drugą Rathę pułroczną Roku 1762. to ieſt od Bożego Narodzenia 1761. do S. Jana w Roku 1762. też pod dniem 30 Marca w Roku 1763 Nayiaśnieyſzemu Karolowi Saſkiemu Krolewiczowi Polſkiemu, a w ow czas Panuiącemu Xiążęciu Kurlandzkiemu zapłaciła, co świadczy kwit pod dniem 30 Marca 1763. Nro. 7mo.

Pomimo tego ſkoro Xiążę Jan Erneſt do doſtoyności Xiążęcey przywroconym zoſtał, Urodzona de Witten za rozkazem z Kancellaryi tegoż Xiążęcia wyſzłym do powtornego opłacenia teyże kwoty przymuſzoną zoſtała, co dowodzi kwit pod Dniem 25 Czerwca w Roku 1763. Nro. 8vo.

Podawſzy w tey okoliczności do JW. Xiążęcia Kurlandzkiego Jana Erneſta Memoryał z proźbą, iżby ta powtornie wypłacona Arendy Ratha nadgrodzoną iey była, odebrała odpowiedź, iż winie ſwey właſney przepiſać powinna to dwoiſte długu ſwego zaſpokoienie. *Czytam tę Rezolucyą pod dniem 5 Maia 1767 Roku wyſzłą Nro. 9.*

Za przyczynę odmowienia ſłuſznie żądaney długu w dwoynaſob zapłaconego nadgrody, to przywiodł JW. Xiążę Kurlandzki, iż iemu ſamemu należały w Roku 1763 dochody z Dobr Arendom podlegaiących

iących ponieważ w Miesiącu Styczniu Roku 1763 obiął w swe Rządy Xięstwo Kurlandzkie. Przyczyna ta przez żaden sposob z słusznością bydź pogodzona niemoże. Zasadził ią albowiem JW. niegdy Xiążę Kurlandzki na mylnym wnieśieniu, iakoby w Miesiącu Styczniu 1763 Roku do rządu Xięstwa przywroconym został. Historya bowiem tych świeżo upłynionych czasow zapewnia, iż Nayiaśnieysza Imperatorowa Rossyiska dopiero w Miesiącu Sierpniu Roku 1763 o przywrocenie Xiążęciu Bironowi dostoyności Xiążęcey przyczyniać się zaczęła Listem dnia 3 Sierpnia 1763 Roku do Nayiaśnieyszego ś. p. Augusta III. Krola Polskiego w tey okoliczności pisanym.

Niebył tedy ieszcze w istotney Possessyi Rządow Xięstwa Kurlandzkiego JW. Xiążę Ernest Jan w Miesiącu Styczniu 1763 Roku; lecz choćby i był w samey istocie, tedy rzecz oczywista, iż dochody z Arendow Dobr Xiążęcych nieprędzey iak od czasu przywrocenia ich JW. Xiążęciu Janowi Ernestowi należeć zaczęły. Gdyby zatym nawet, od daty mylnie przywiedzioney przez Kancellaryą Xiążęcą, należność dochodow słusznie JW. Xiążęciu przyznaną bydź mogła, tedy dochody, z Roku 1762 wynikaiące, niemogły mu należyć, iako temu, ktoremu dopiero Prawo ich wybierania w Roku 1763 służyć zaczęło.

Bezprawnie zatym wymuszona iest pułroczna z Roku 1762 do dnia Swięta S. Jana przypadaiąca Arenda, bo ta Nayiaśnieyszemu Karolowi w ow czas prawemu Xiążęciu Kurlandzkiemu, słusznie zapłaconą została. Odmawiać mu zaspokoienia długu tego niemogła Urodzona de Witten, bo odłożone onego odebranie do Roku 1763 nie zgasiło pretensyi Xiążęcia ktorey przed Rokiem ieszcze Urodzona de Witten powinna była zadosyć uczynić.

Podali byli Sukcessorowie Wittenowscy z podobnąż prożbą w Roku 1785 powtorny dziś Panuiącemu JW. Xiążęciu Jmci Memoryał, lecz znowu miasto żądaney z słusznością zgodney Rezolucyi rownie płonną iak w Roku 1767 usłyszeli odmowę. *Czytam Rezolucyą dnia 19 Kwietnia 1785 Roku Nro 1010.*

Przyczyna tey powtorney odmowy w odpowiedzi Kancellaryi Xiążęcey umieszczona rożną iest od przyczyn ktore w Rezolucyi 1767 Roku są wyrażone. W pierwszey bowiem oświadczył Xiążę Jegomość Ernest iż iemu należała Summa pułroczney Arendy z Roku 1762, dla tego iż Prawo do intrat w Roku 1763 mieć zaczął. W drugiey Rezolucyi Jaśnie Wielmożny dziś Panuiący Xiążę oznaymia iż taż Summa Arendy niepowinna była Xiążęciu Karolowi być zapłaconą, ponieważ Dobra Xiążęce, a zatym y dochody z nich za rozkazem Nayiaśnieyszey Imperatorowy Rossyiskiey w Roku 1762

dnia 24. Grudnia znowu ſekweſtrowanemi zoſtały. *Czytam tę Rezolucyą pod dniem 19 Kwietnia Roku 1785.*

Użycie tych rożnych powodow do wydania Rezolucyi iedenże obiekt rozwiązywać maiącey, prowadzi do mniemania, iż żaden z nich z oſobna wzięty od ſłuſzności przyznanym bydź niemoże. Gdy bowiem prawda i ſprawiedliwość nieodmienne ſą w ſwoich wyrokach, tak gdyby Rezolucye Xiążęce wynikały z prawideł ſprawiedliwości nietrzebaby ich zawſze nowemi powodami podpierać. Jedna przyczyna odmowy wyczerpana w ſprawiedliwości uſpokoiłaby ſkargi, ktore familia Wittenowſka ma Prawo przed Sąd Waſzey Krolewſkiey Mości Pana Naſzego Miłościwego zanoſić.

Okazaliśmy iuż iak płonne ſą powody pierwſzey Rezolucyi w Roku 1767 wydaney, okażemy teraz, iż choćby Sekweſtr Dobr ſtołowych w dzierżeniu Nayiaśnieyſzego Xiążęcia Jegomości Karola zoſtaiących pod dniem 24 Grudnia Roku 1762 naſtąpił, Rezolucya powtorna Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia dziś Panuiącego uſprawiedliwioną bydź niemoże.

Z oſnowy Liſtow cyrkularnych cytowanych w Rezolucyi Xiążęcey, ktoremi intraty z Dobr Xiążęcych Nayiaśnieyſzemu Xiążęciu Karolowi ſą zabronione, widzieć ſię daie iż zakaz ten nie prędzey iak od dnia 24. Grudnia w Roku 1762. ſkutkować był powinien: Cokolwiek więc przed dniem 24 Grudnia w Roku 1762 należało Xiążęciu Karolowi, do tego Jaśnie Wielmożny Xiążę Jan Erneſt Prawa niemiał, zwłaſzcza gdy dochodzenie Intrat w czaſie Panowania Nayiaśnieyſzego Xiążęcia Karola zaległych i ktore nie intratę ale raczey dług oznaczały żadnym ſpoſobem onemuż zabronione niebyło.

Słowem niemaſz żadney przyczyny, ktoraby Jaśnie Wielmożnego Xiążęcia dziś Panuiącego od powrocenia Summy 1171. Talerow za pułroczną Arendę Roku 1762 Xiążęciu Karolwi wypłaconey, a przez Oyca iego Jaśnie Wielmożnego niegdy Erneſta Jana powtornie odebraney uwalniać mogła. O tey zatym przyſądzenie wraz z należytą z Prawa prowizyą Urodzony Franciſzek de Witten z wſpoł Sukceſſorami ſwemi Waſzey Krolewſkiey Mości Pana Naſzego Miłościwego upraſza.

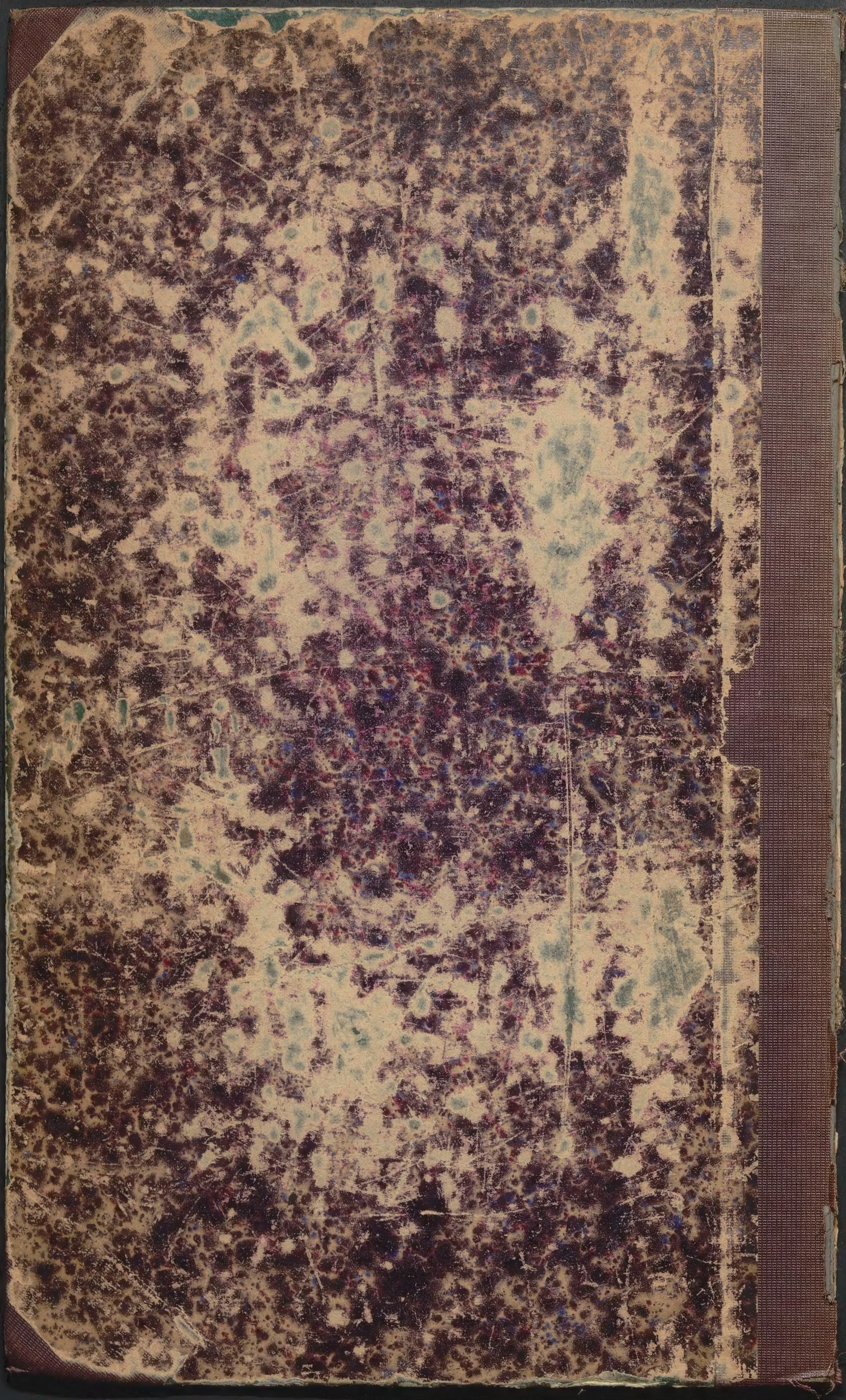
CONCLUSIO.

DEcidendo Litteras Mandati ex parte Generoſi Gvilhelmi Gedeonis de Witten S. R. Mtis Veſtræ Camerarii, ordinis Sancti Joannis Melitenſis Equitis Suo & Fratris ſui Joannis ac Philippinæ Eliſabethæ de Witteny Sororis ſuæ germane, nomine Agentis Actoris

Illuſtriſſimo Petro in Livonia Curlandiæ et Semigalliæ Duci ad Judicia Sereniſſimæ Mageſtatis Veſtræ editi; quoniam idem Generoſus Franciſcus de Witten, repoſitis Documentis, utpote contractu Locati Præfecturæ Grynhoffenſis, eiusque attinentiarum die 24 Junii Anno Domini 1742 inter Generoſum Dominum Erneſtum Joannem a Buttler Sereniſſimæ Imperatricis Eliſabethæ Authocratricis totius Ruſſiæ, in Ducatibus Curlandiæ et Semigalliæ Miniſtrum ab una, atque Generoſum olim Chriſtophorum Vilhelmum a Witten Imperialem Ruſſicum Supremum Excubiarum Præfectum parte ab altera, ſtante Sequeſtro Bonorum Ducatus Curlandiæ inito et concluſo, quo mediante, tam idem Generoſus olim a Witten moderni Actoris Parens, quam et hæredes eius circa poſſeſſionem locatariam præmiſſæ Præfecturæ inturbate toto tempore ſequeſtri manutenti exſtiterant; per conventionem autem Anno 1762 die 5 Augusti Petroburgi inter Sereniſſimam ac Potentiſſimam nunc feliciter Regnantem Catharinam II. ac Illuſtriſſimum Erneſtum Joannem in Livonia Curlandiæ et Semigalliæ Ducem ſubſecutam, idem Illuſtriſſimus Dux hos omnes, quibus a parte Imperiali Ruſſica in Præfecturis, prædiisque Ducalibus, Arendis proſpectum fuit, circa Poſſeſſionem earum eam ad rationem prout tempore Sequeſtri fuerat, inviolabiliter conſervare, pro ſe Succeſſoribusque ſuis feudalibus pollicitus eſt, qua inſuper conventione, ijs etiam Jus conſequendorum Contractuum locatoriorum impertitum extitit, qui in poſterum ad obtinendos eoſdem Contractus ab aula Imperiali Ruſſica commendabuntur. Generoſus vero a Witten non ſolum vi Jurium Patri ſuo ſibique inſervientium, verum etiam litteris recomendatitiis ex Juſſu Sereniſſimæ ac Potentiſſimæ Imperatricis totius Ruſſiæ ad aulam Ducalem directis, actionem ſuam ſtabilire cernitur. Hinc quoniam iuſtum ſit, ut Generoſus Actor emolumentis, per ſuum Parentem promeritis, et tam eidem quam ejus Hæredibus conceſſis inviolabiliter fruatur, conventio vero inter Sereniſſimam ac Potentiſſimam Imperatricem totius Ruſſiæ Anno 1762 concluſa infirmari minime valet; Proinde Generoſus Actor ſupplicat S. R. Mtem Veſtram, ante omnia ſe ad Poſſeſſionem Præfecturæ Grinhoffenſis eam ad rationem prout tempore ſequeſtri fuerat reinduci mandari, ac ad reſtitutionem ſummæ 42366 Talerorum Albertinorum, ex uſibus fructibus eiuſdem Præfecturæ Grynhoffenſis provenientis, indebite per Fiſcum Illuſtriſſimi Ducis perceptæ, una cum proviſione a tempore ademptionis ejuſdem Præfecturæ provenienti Illuſtriſſimum Principem obligari, eundemque pro contraventione conventioni Anni 1762 puniri, Generoſum Actorem uti Generoſi Chriſtophori a Witten ejus Parentis, Hæredem et Succeſſorem circa poſſeſſionem prænominatæ

Quò verò intereſt prætenſam a Generoſo Actore reſtitutionem ſummæ 1171 Talerorum Albertinorum ex cenſu locatorio provenientis; cum hæç pro dimidio Anno a Feſto Nativitatis Chriſti Domini Anno 1761. ad Feſtum Sancti Joannis 1762. teſtante quietatione die 30 Martii Anno 1763. extradita Fiſco Ducali exoluta eſſe probatur; non obſtante verò hac exolutione reali *Gſa:* de Laſcy *Gſi:* olim Chriſtophori de Witten conſors relicta Vidua, moderni Actoris Mater, ad ſubalternam ſolutionem cenſûs locatorij pro eodemmet tempore adacta extitit, proinde Illuſtriſſimum Principem ad reſtitutionem ſummæ 1171 Talerorum Albertinorum una cum uſu fructu ab eadem provenienti obligari, in Damnis, litisque Expenſis condemnari.

Processa
według dawnego
prawa polskiego
i
Plakaty.
~~VIII.~~
IX